

23 JUL, 2026

How MA63 is Being Implemented

Sinar Harian, Malaysia

Bagaimana MA63 sedang diterjemahkan

Selepas lebih enam dekad pembentukan Malaysia, persoalan utama rakyat Sabah dan Sarawak bukan lagi sama ada Perjanjian Malaysia 1963 (MA63) perlu dilaksanakan, tetapi sejauh mana pelaksanaannya benar-benar dapat diukur.

Pelantikan Datuk Ts Mustapha Sakmud sebagai Menteri di Jabatan Perdana Menteri yang bertanggungjawab terhadap hal ehwal Sabah dan Sarawak membawa pendekatan yang lebih menumpukan kepada penyelarasan dan pelaksanaan berbanding retorik politik.

Manifestasi paling jelas ialah pelancaran *Dashboard* MA63, sebuah platform rasmi yang memaparkan status pelaksanaan setiap perkara di bawah MA63. Walaupun kelihatan sebagai inisiatif pentadbiran, langkah ini sebenarnya membawa perubahan penting dalam tadbir urus kerana kemajuan setiap perkara kini boleh dipantau secara lebih telus dan sistematik.

Melalui *dashboard* tersebut, sebanyak 29 perkara utama MA63 dikategorikan mengikut status pelaksanaan. Daripada jumlah itu, 13 perkara selesai, lima berada pada peringkat penyelesaian interim, dua memperoleh keputusan dasar, empat masih

PERSPEKTIF

ZULAYTI
ZAKARIA

dalam rundingan dan lima lagi menunggu pertimbangan di peringkat tertinggi kerajaan. Pendekatan ini memberi gambaran yang lebih jelas kepada rakyat tentang kedudukan sebenar MA63.

Kini, rakyat boleh menilai sendiri perkara yang telah diselesaikan, yang sedang dilaksanakan dan yang masih memerlukan keputusan politik.

Antara pencapaian yang telah direalisasikan ialah penyerahan kuasa kawal selia elektrik serta Sabah Electricity Sdn Bhd kepada Kerajaan Sabah,

penyerahan semula pentadbiran Pulau Sipadan dan Pulau Ligitan kepada Sabah, penyerahan kuasa kawal selia Liquefied Petroleum Gas kepada Sarawak, pindaan Perkara 1(2) dan Perkara 160(2) Perlembagaan Persekutuan, pengiktirafan Jabatan Kerja Raya dan Jabatan Pengairan dan Saliran Sabah serta Sarawak sebagai Jabatan Teknik di bawah Arahan Perbendaharaan 182, pindaan Akta Lembaga Hasil Dalam Negeri 1995 bagi melantik wakil tetap kedua-dua negeri, penukaran status Pelabuhan Bintulu kepada pelabuhan negeri serta pindaan Ordinan Buruh Sabah dan Sarawak.

Pencapaian ini bukan sekadar senarai

keputusan pentadbiran. Ia menyentuh aspek kuasa negeri, pengurusan sumber, pembangunan infrastruktur, tenaga, kutipan hasil dan tadbir urus.

Antara isu yang terus menjadi perhatian ialah pemberian khas di bawah Perkara 112D Perlembagaan Persekutuan. *Dashboard* MA63 meletakkannya sebagai penyelesaian interim. Kerajaan telah meningkatkan bayaran interim kepada Sabah daripada RM600 juta kepada RM1.5 bilion sementara mekanisme jangka panjang dimuktamadkan. Ini menunjukkan bahawa isu tersebut bukan lagi dipersoalkan dari segi prinsip, sebaliknya sedang diperhalusi dari sudut kaedah pelaksanaan.

Namun begitu, beberapa isu strategik masih memerlukan rundingan dan keputusan di peringkat tertinggi. Antaranya termasuk royalti minyak, pembayaran tunai petroleum, hak ke atas pelantar benua, Akta Laut Wilayah 2012 serta duti setem berkaitan tanah. Isu-isu ini melibatkan implikasi perundangan, kewangan dan hubungan antara Kerajaan Persekutuan dengan kerajaan negeri, justeru penyelesaiannya memerlukan penelitian yang lebih menyeluruh.

Dalam keadaan ini, kedudukan portfolio Sabah dan Sarawak di bawah Jabatan Perdana Menteri memberi kelebihan dari sudut penyelarasan antara kementerian dan agensi. Ia membolehkan isu yang merentas pelbagai bidang diselesaikan dengan lebih

bersepadu serta mempercepat proses membuat keputusan.

Mustapha sendiri membawa pengalaman sebagai jurutera, pengurus, perunding dan pernah berkhidmat sebagai Timbalan Menteri Sumber Manusia serta Timbalan Menteri Pendidikan Tinggi. Latar belakang tersebut memberi kelebihan dalam mengurus isu MA63 sebagai agenda pelaksanaan dasar, bukan sekadar wacana politik.

Walaupun begitu, kejayaan sebenar MA63 tidak boleh diukur hanya melalui jumlah perkara yang telah diselesaikan. Lebih penting ialah sejauh mana pelaksanaannya mampu meningkatkan kesejahteraan rakyat, memperkukuh autonomi pentadbiran negeri dan mempercepat pembangunan Sabah serta Sarawak. *Dashboard* MA63 menyediakan asas kepada proses tersebut, namun kejayaan akhirnya bergantung kepada konsistensi pelaksanaan dan komitmen semua pihak.

Jika momentum ini dapat dikekalkan, MA63 berpotensi menjadi asas kepada hubungan Persekutuan-negeri yang lebih adil, telus dan berkesan. Dalam kerangka itu, penekanan terhadap pelaksanaan berbanding retorik akan menjadi ukuran sebenar kejayaan agenda MA63.

**Dr Zulayti Zakaria ialah Penyelaras Program Pascasiswazah, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Malaysia Sabah (UMS)*